

Bijenzwermen en zwermbijen

Als u dit leest is de zwermtijd allang voorbij, maar nu ik dit schrijf zitten we er nog middenin. Op één middag drie telefoontjes krijgen om een bijenzwerm weg te halen, alle bij kennissen van kennissen. Zelf tegen een vriendin opscheppen: 'Nee, wij hebben vegerers gemaakt, wij krijgen geen zwerm.' We lopen naar de bijenstal, en wat hangt daar hoog in de boom? Inderdaad, een pracht van een zwerm, maar op zo'n ongelukkige plaats, dat we hem maar hebben laten hangen.

238

En diezelfde dag lees je over zwermbijen. Natuurlijk kennen we het verschil tussen de langlevende winterbijen en de kortlevende zomerbijen, maar wat zijn zwermbijen? Kortweg: langlevende zomerbijen. In het voorjaar wordt er veel broed aanzet. De hieruit komende bijen voeren van hun zesde tot hun dertiende levensdag de jonge larven met voedsap uit hun kopklieren. Hierdoor gaat hun vetlichaam achteruit, ze worden kortlevende zomerbijen. Omdat elke voedsterbij twee tot drie larven per dag voert, en er elke dag meer bijen worden geboren, stijgt het aantal bijen. Totdat de koningin niet veel meer kan leggen, omdat ze aan haar top zit of omdat er geen ruimte meer is, of omdat het broednest vol honing zit. Er worden nog wel veel bijen geboren, maar er zijn geen larven genoeg om te voeren. De bijen verliezen veel minder energie en worden langlevende zomerbijen. Eén verschil met de winterbijen is, dat deze langlevende zomerbijen ook actieve eierstokken hebben. En juist deze bijen zijn actief tijdens het zwermen, vooral in nazwermen zitten veel van deze bijen met actieve eierstokken. Daarom worden ze zwermbijen genoemd. Als de jonge koningin van de nazwerm aan de leg gaat zijn er naast haalbijen ook bijen die nog actieve voedsapklieren hebben en dat ze lang leven is voor het zich ontwikkelen van de zwerm natuurlijk een groot voordeel.

Zwermverhinderend is er op gericht om minder zwermbijen te krijgen. Ruimte geven in de kast (in het broednest) biedt de koningin de mogelijkheid langer haar hoge legcapaciteit te handhaven. Ramen gesloten broed afnemen geeft minder jonge voedsterbijen in het volk. Maar op een gegeven moment komt het volk toch in zwermstemming, omdat er veel langlevende zwermbijen zijn. En daarom ontwikkelt een natuur-

zwerm zich meestal ook beter dan een veger of een aflegger. Helaas kan je aan de buitenkant niet zien of een bij een 'zomerbij' of een 'zwermbij' is.

Imkerfreund, 1996(5)

Plaatsen van kasten

Alle (Nederlandse) bijenboeken geven de raad om de kasten met vliegopening naar het zuiden of zuidoosten te plaatsen. Geen last van zuidwesten wind, flink op de zonkant. Niet overal zijn de imkers gecharmeerd van deze kant. In (het koude) Rusland wordt aangeraden om de vliegopening op het noorden te zetten. Dit heeft de volgende voordelen:

- In de herfst gaat de wintertros boven de vliegopening hangen en in de loop van de winter trekt de wintertros langzaam naar boven en naar achteren. De bijen komen met sneeuw en zon niet gauw naar buiten als de vliegopening naar het noorden is gericht, er is geen direct invallend zonlicht. De achterwand wordt wel door de zon verwarmd, de tros die gedurende de winter naar achteren trekt, wordt ook verwarmd. Juist aan het einde van de winter kunnen ze een beetje extra warmte goed gebruiken, omdat de koningin weer aan de leg gaat en de temperatuur middenin de tros wordt verhoogd. De tros komt ook minder gauw los van het voer, verlies van volken tijdens de winter is kleiner.
 - De luchtcirculatie in de kast is ook beter. Koude lucht komt door de vliegopening binnen en trekt over de vloer naar achteren. Tegen de achterwand trekt de frisse lucht omhoog, omdat de achterwand verwarmd wordt door de zon. De 'oude' lucht wordt naar boven en naar voren gestuwd. Ze koelt af, zakt daardoor en verlaat via de vliegopening de kast met medenemen van koolzuur en water, de producten van de ademhaling van de bijen.
 - Middenin de zomer heeft een vliegopening op het noorden ook voordelen. 's Morgens zijn de bijen vroeger wakker, omdat de zon in juni al om vijf uur op is en dan in de vliegopening schijnt. En 's avonds vliegen ze langer, want de zon schijnt langer op de vliegopening. Allemaal voordelen dus voor een noordopstelling. Zelfs wordt gezegd dat deze volken minder snel ziek worden en niet zwermen.
- Dit uit het Russisch vertaalde artikel stond in 'le journal qui vous informe sur le monde merveilleux des abeilles'

La Belgique apicole 1996(4).